

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers.6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

confer, se pauperem spiritu, mitem, misericordem, mundo corde esse. Hi enim beati pronunciantur. Quia tales non sunt, beatitudine excluduntur. At certa fide non est hoc nobis manifestum, nos esse mundo corde, mites, ceterisque virtutibus præditos: non ergo certa est fides beatitudinis, quia incerta est hypothetis ex qua illa pendet. Et fatentur illi, certam ac firmam consolationem conscientia prorsus amitti, si fides partim Christo, partim nostris operibus nitetur. Nulla ergo secundum eorum sententiam fiducia esse potest, si non aliter beati, nisi pauperes, mites, mundo corde, pacifici esse possunt.

VERSUS 4.

Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.

QVÆSTIO I.

An mites terram possideant?

§. 1. **M**ulti veterum terræ nomine regnum cælestis accipiunt. Ita Basil. in Psalmum 33. Maxima omnium virtutum mansuetudo, eoque in beatitudinum numerum relata est; Beati, inquit, mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Illa enim terra cælestis Hierusalem, non est bellatorum spoliū, sed longanimitatis & mansuetudinis tolerantiæ sperata hereditas.

Eodem modo Cyrillus. 58. in Isaiā. Orig. hom. 26. in Numeros. Nam possessione huius terræ nemo Beatus dici potest, cum sit maledicta, & operibus dominos ac possessores suos fatiget. Alia igitur in terra beatitudo querenda est.

§. 2. Augustinus tamen l. 1. de sermone Domini in monte, Chrysost. hoc loco, Euthymius. Theophylactus hanc nostram terram esse concedunt. Quam mites possidebunt, *ἡ γῆ*, Nithun, & ex Græco *ἀγαθὴ καρδία*, hereditate possidebunt. Nec in nouo testamento aliquando desunt terrenorum promissiones, ut Marc. 12. 30. Imo centuplum hoc in mundo pijs promittitur, & vita æterna. Beati quoque hac possessione sunt; quia illa est pignus futuræ retributionis; quia mansuetudini datur; quamvis vero multe sint tribulationes iustorum, datur tamen illis potius, quam impijs hereditas terræ, quia eorum seruit vitiis, ut pro tritico, non lolio colitur ager.

Dicendum igitur terræ hereditatem non callidis, violentis, iracundis pugnacibus, sed mansuetis promitti. quod Gentes olim irriserunt, & historiæ repugnare nonnulli falso arbitrantur. Non feroces, & bellicosi hereditate terram possederunt, sed qui mites, etiam in bello fuerunt. Crudeles & iracundi fere in campo sanguinem dederunt. Alexandri, Pompei, Cæsaris, aliorum gesta perpendantur, sævisse eos, sed cum stirpe interisse videbimus. Vincunt aliquando, & tamen post multos labores concidunt.

§. 3. Occurrit hoc loco Caluinus: Si hereditatis tunc cælum possidemus, ubi sunt merita, quæ nonnulli iactant?

Respondeo. Merita quæ iactantur nulla esse; ipsa enim iactatione merita esse desinunt. Merita vero sunt ipsa Dei beneficia gratuita, quæ hæredibus donantur, ut alio etiam titulo hereditatem adeant, ita enim eos Deus cooptauit in Christo, ut operum conditione impleta promissiones accipiant. Nec in rebus humanis quicquam vetat hæredem se gerere, ut adoptionem mereatur, præsertim si gratuita promissionis pactum intercedat.

Adami Conzen in Euang. Tom. I.

VERSUS 5.

Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.

QVÆSTIO I.

Quinam hoc loco vocantur lugentes?

§. 1. **M**ulti veteres Græcis appellantur, qui in luctu & squalore versantur, idque fere ob carorum mortes. Verum ad alios quacunque ex causa ortos maiores accommodari solent. Hoc loco lugentes vere proprieque omnes interpretantur, verum de causa lugendi non omnes conveniunt; non enim angere, flere lacrymari natura expetendum est, sed causa facit luctum commendabilem. Quidam itaque eos beatos aiunt, qui aliena, qui sua peccata deplorant. Alij eos qui affligi, angustari, & oppressi sunt propter iustitiam.

Priore in sententia est auctor regularum breviorum interrog. 194. Cuiusmodi est ille luctus, quem suscipere debemus, si beatitudinem illam, quam lugentibus paratam Dominus ait, consequi volumus? Responso. Continetur questio ista in ea questione, qua est de tristitia illa qua est secundum Deum, quando videlicet propter admixta delicta lugemus: vel quod Deus contemnitur, cum per transgressionem legis contumelia afficiatur Deus, vel quod eorum periculum videmus, qui peccant. Anima enim qua peccaverit, inquit, ipsa morietur, imitantes illum qui dixit, Et lugeam multos ex his, qui ante peccaverunt.

Ita quoque S. Cyprianus Ep. 52. Quanto magis v- plangens nus ille & verus pater bonus, misericors & pius, nec iram misericor- penitentibus, aut plangentibus & lamentantibus panem dā tribui- comminatur, sed veniam magis & indulgentiam pollicetur. tur. Unde Dominus in Euangelio beatos dicit plangentes, quia qui plangit, misericordiam provocat: qui peritior & superbus est, iram sibi & penam iudicii ventis exaggetat.

§. 2. Mihi dubium non est, & illos esse beatos, qui sua peccata, vel aliena lugent; sed hoc loco eos indicari, qui calamitatibus agitati ipsi mer, ob Ecclesiam, tamen afflictam, aliaque dolent; qualem se nobis Apostolus Paulus frequenter describit, Consolationem vero recipiunt, adeo ut etiam glorientur in tribulationibus Rom. 5. 3.

VERSUS 6.

Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.

QVÆSTIO I.

Quid sit esurire & sitire iustitiam?

§. 1. **M**ulti famem, & sitim metaphoram interpretantur, pro magno iustitiæ desiderio. Duplex scilicet. Quæ sententia duas habet partes. Vel enim desiderant homines iuste agere, & omnibus iustitiam administrari; vel se iustificari peroptant. Alij proprie accipiunt: nam apud Lucam est, c. 7. 21. Beati qui nunc esuriunt, quia saturabimini. De his copiose Maldonatus noster & alij.

Non est itaque anceps, sed fixum, de vera fame, & siti agi, qua pijs affliguntur, quia per iniquitatem eorum res detinentur, vel quia, cum per

Vere famē las, & nefas crescere possint, amote iustitiæ cum ino-
 & sum pī p. a conflictari malunt, quam iustitiam violare. Lu-
 tolerant. cas etiam his elutientibus futuros opponit. Quod nō
 recte Daniel Tossanus de illis interpretatur, qui de se
 præsument. S. enim & illud: saturabuntur, posset ex-
 ponī, De se præsument.

VERSUS 7.

*Beati misericordes, quoniam miseri-
 cordiam consequentur.*

QVÆSTIO I.

Qui misericordes?

Misericor- S. 1. **Q**ui ἐλεήμονες de solis in egenos liberalibus
 dia non ad interpretantur, non satis accurate hunc lo-
 solas Elea- cum interpretantur. Et enim ἐλεῖν primario apud
 mosynas Græcos significat tenerum miserationis affectum, quo
 restringen- aliorum malis indolemus. Hinc dicuntur esse ὡλεῖ
 da est. θυμῷ, & ἀγέει ἀνθρώπων qui crudeles sunt, Plat. lib. 3.
 de legibus. Alterum significatum inde originem ha-
 bet; quod in quibus ille affectus est, facile, prompte-
 que egentibus auxiliatur, ex quo ἐλεημοσύνη effectus
 miserationis appellatur. Stoici omnes affectus cul-
 pabant, de quo S. Augustinus lib. 9. de ciuit. c. 4. &
 5. Qui non ut Stoici omnes affectus vitiosos, sed natu-
 ra inditos, & ad virtutem dirigendos, rationis impe-
 dia Stoicis tio temperandos docet, in Noctibus Atticis Agellij
 scelus erat. atque Epicteti libro. Hunc vero affectum describit, c.
 5. monetque in vsum virtutis conueriti. Deo quippe,
 Miseri- „ inquit, illam ipsam mentem subijcit regendam & iu-
 cordia „ uandam, mentique Passiones ita moderandas atque
 laudata „ firmandas, ut in vsum iustitiæ conuertantur. Deni-
 „ que in disciplina nostra non tam quaeritur utrum prius
 „ animus irascatur, sed quare irascatur; nec utrum sit
 „ tristis, sed unde sit tristis: nec utrum timeat, sed quid ti-
 „ meat. Irasci enim peccanti, ut corrigatur: contristari
 „ pro afflictio, ut liberetur: timere periclitanti, ne pereat:
 „ nescio utrum quisquam sana consideratione repre-
 „ hendat. Nam & misericordiam, stoicorum est solere
 „ culpate. Sed quanto honestius ille stoicus misericor-
 „ dia perturbaretur hominis liberandi, quam timore
 „ naufragij. Longe melius & humanius & pius sen-
 „ sibus accommodatus Cicero in Cæsaris laude locu-
 „ tus est, ubi ait: Nulla de virtutibus tuis nec admirabi-
 „ lior, nec gratior misericordia est. Quid est autem mi-
 „ sericordia nisi alienæ miseriæ quædam in nostro corde
 „ compassio, qua utiq; si possumus, subuenire compul-
 „ sumur? Seruit autem motus iterationi, quando ita
 „ præbetur misericordia, ut iustitia conseruetur: siue cū
 „ indigenti tribuitur, siue cum ignoscitur penitenti.
 „ Hanc Cicero locutor egregius non dubitauit appel-
 „ lare virtutem, quam stoicos inter vitia numerare non
 „ pudet: qui tamen, ut docuit liber Epicteti nobilissimi
 „ stoici, ex decretis Zenonis & Chrysippi, qui huius se-
 „ ctæ primas partes habuerunt, huiusmodi Passiones in
 „ animum sapientis admittunt, quem vitij omnibus
 „ liberum esse volunt. Unde fit consequens, ut hæc ipsa
 „ Paripate- „ non putent vitia, quando sapienti sic accidunt, ut cō-
 „ tra virtutem mentis rationemque nihil possint, & vi-
 „ bis discer- „ na sit eademque sententia Peripateticorum; vel etiam
 „ pantes. „ Platonicorum; & ipsorum stoicorum; Sed, ut ait Tul-
 „ lius, verbi controuersia iam diu torquet homines Græ-
 „ culos, contentionis cupidiores quam veritas. Sed ad
 „ hoc merito quaeri potest, utrum ad vitæ præsentis per-
 „ tineat infirmitatem, etiam in quibusque bonis officijs
 „ huiusmodi perpeti affectus. Sancti vero Angeli cū
 „ & sine ira puniant, quos accipiunt eterna De lege pu-
 „ niendos, & miseris sine miseriæ compassione subueni-

ant, & periclitantibus eis quos diligunt, sine timore o-
 pitulentur: tamen istarum nomina passionum cōfue-
 tudine locutionis humanæ etiam in eos vsurpantur,
 propter quandam operum similitudinem, non pro-
 pter affectionum infirmitatem: sicut ipse Deus secun-
 dum scripturas irascitur, nec tam en villa passione tur-
 batur. Hoc enim verbum vindictæ vsurpauit effectus,
 non illius turbulētus affectus. At in nobis est ratio
 à qua cognoscitur, & voluntas à qua concupiscitur ef-
 fectus, deinde utriusque potentia: virtutem adiuvat
 passionis affectus.

§. 2. Deus quidem & Angeli his affectibus carent,
 à nobis tamen illi requiruntur, Rom. 12. Elegetum fletum
 tibus, nec modo beneficium miseris oblatum, est acce-
 ptum; sed multo magis miserendi affectus, quo contē-
 ti sumi: misericordiam liberandi deest facultas. Nam & na-
 tura hoc priscos docuit: Cicero pro Marena stoicos ir-
 ride: Supplices inquit, & calamitosi veniunt. Sceleratus, &
 nefarius fueris, si quicquam misericordiæ ductus feceris. Hanc
 enim passionem naturæ Deus indidit, ut ea virtus car-
 ritatis vteretur, itaque optime omnino Syrus conuer-
 tit. Beatitudines misericordibus, quia super eos mise-
 ricordia: **ΚΑΡΑ** quod ex intimis visceribus manan-
 tem misericordiam significat.

§. 3. Misericordia ergo misericordibus tribuitur,
 ut Jacob. 2. Iudicium sine misericordia ei, qui non fecit miseri-
 cordiam. At Dei misericordia in peccatore ignoscen-
 dis, vel mitigandis penis præcipue cernitur. Qui igitur
 vel elemosynam dando, vel iniuriam remittendo mi-
 sericors est, huic se vicissim Deus in delictorum pe-
 nis condonandis misericordem fore promittit. Qua
 quidem ex re manifestissime apparet, non sola fide sed
 aliarum etiam virtutum operibus Dei in nos miseri-
 cordiam prouocari, & à peccatorum supplicijs nos li-
 berari.

VERSUS 8.

*Beati mundo corde, quoniam ipsi
 Deum videbunt.*

QVÆSTIO I.

Sintne aliqui mundo corde?

§. 1. **A**vgustinus serm. 14. in festo omnium sancto-
 rum mundo cordes vocat, & ait: Hic est finis
 moris nostri, finis, quo perficiamur, non quo consumamur. Fi-
 nis, quo consumamur, non quo perficiamur. Consumamur
 moribus finitur vestis. Cibus quia consumitur edendo, vestis
 quia perficitur texendo. Et illud finitur, & illud. Sed finis ille
 pertinet ad consumptionem, ille ad perfectionem. Magna igitur
 perfectio cor mundum seu mundities cordis. Quæ
 tamen non eodem modo interpretantur. Augustinus
 contra Cœlestium c. 13. de omni munditiei genere in-
 telligit, ut sit virtus generalis, atque ita plerique Lati-
 norum; quin etiam Pelagiani sic probabant, posse ho-
 minem esse absque vilo peccato, qui mundo corde ef-
 se potest. Sic Nyss. in beat. Hil. can. 4. Nec huic ob-
 stat, quod gloriari non liceat cuiquam, se mundum habi-
 re cor. Aliud est enim mundum corde esse: aliud vero
 de cognita munditia gloriari. Neque hæc mundities
 Pelagianæ puritatis est, sed Catholicæ, quæ corda di-
 uinæ gratiæ adiutorio à peccatis mortalibus purgan-
 tur, & quotidianis tamen venialium defectibus for-
 didantur, donec ad eam puritatem aspirant, in qua
 nec peccare volunt, nec possunt.

§. 2. Theophylactus puritatis & munditiæ nomine
 castitatem interpretatur. Tossanus atque cum plerisque
 Pontificios sequi, quod nequaquam verum est. Esi
 enim hac munditiæ castitatem quoque comprehendit
 exultant, patissimum tamen ad eam solam virtutem
 restringunt. Errat tamen ille dum negat id verbo Græ-
 co ἀγν-
 co ἀγν-